ژیژەك و مارکسیزم

سەید محەمەد سەدرالغەزاوی

لەفارسییەوە: ئارام

پشکی داهێنانی ژیژەک لە مێژوو و رۆشنگەری رۆژئاوا، لەو تیۆرە سیاسیە مارکسیزمیە دایە، کە پێشکەشیکردوە. ژیژەک وەک مارکسیزمێک دەیەوێت دژە سەرمایەدارێکی دواکەوتو بێت. بەبۆچوونی (مەک کیب) ئەو گروپەی هەوڵی دورکەوتنەوە لە مارکس دەدەن، بێجگە لە تێکشکان بەهۆی نوسینەکانی ژیژەکەوە هیچ پشکێکیتریان پێنابڕێت. ژیژەک خۆی بە مارکسیست دەزانێت و بەمشێوەیە بڕوای تەواوی خۆی بە راستی و بەهای رەخنەی مارکس لە سەرمایەداری بۆ هێنانەدی شێوازێکی باشتر بۆ ڕێکخستنی کۆمەڵگە پەسەنددەکات.

ژیژەک زۆربەی کاریگەری فەلسەفەی خۆی لە کارل مارکس وەرگرتوە. رەخنەی مارکس لە سەرمایەداری هۆکارێکە ناچاری دەکات بنوسێت. ئەمە بەو واتایەیە کە ژیژەک خۆی

بە هەنگاوێک بە ئاراسنەی بەشداری لە پێکهاتنی رەخنە دەبینێت کە هەوڵیداوە شێوازی تێگەشتنی ئێمە بۆ جیهان بگۆڕێت، بەشێوەیەک کە لە کۆتاییدا بە گۆڕانی جیهان بە جیهانێکی باشتر بگەین. بەشێوەیەکی گشتی ئـەو بـابـەتـانـەی کـە ژیــژەک لە مارکسی وەرگرتون بریتین لە: رەخنە لە سەرمایەداری، تێگەشتن لە شێوازی نوێی رێکخستنی هێزی کار، گۆڕینی جیهان نەک شیکردنەوەی ئەو وەک رۆڵـی سەرەکی فەیلەسوفەکان.

بێجگە لەوە دەتوانرێت کاریگەریەکانی مارکس لەسەر بەرهەمەکانی ژیژەک وەک پاڵنەری جۆرێکی تایبەت لە بیرکردنەوەی ببینرێن. ئەمجۆرە بیرکردنەوەیە کە بە (پراکسیس Praxis) نـاودەبـرێـت تەنها ریزکردن و هەڵوەسنە کردن لەسەر ئەزمون نییە، بەڵکو هەوڵدەدات بیگۆڕێت.

لە دیدی ژیژەکەوە مارکسیزم لەهەوڵی رێکخستنی ئەو تیۆرانەدا شاراوەیە، کە یارمەتی گۆڕینی جیهانی مادی دەدەن: بەمشێوەیە ژیــژەک بـۆ تیۆردانەرێکی شۆڕشگێڕ دەگۆڕێت. ژیژەک لە مەسیحیەتدا کە روخسارێکی گــەورەی ئایدیالیزمە، سەرمەشقێکی بۆ شۆڕشی سیاسی مارکسیزم دەدۆزێـتـەوە. ئەم ئومێدە بە شۆڕشێکی سیاسی، هەمان ئەوە جێگەیەیە کە ئایدیاکانی ژیژەک لە کۆتاییدا بەردەوام تێیانەوە دەگلێن وەک چۆن دەرونناسی ژیژەکیش هاوشانی مارکسیزم بەرەوپێش دەچێت.

کاردانەوە و بەرەنگاری هێزە چەپەکان بەرامبەر سەرمایەداری جیهانی لە دیدی ژیژەکەوە پرسیارێکە و پەیوەندی بە شێوازی روبەڕوبونەوە لەگەڵ هەمان ئەو کاروبارە زیادانەیە کەلەناو سەرمایەداریدا زیاتر لە سەرمایەدارین. لەمڕووەوە ژیژەک پێیوایە پێویسنە چەپ هەوڵبدات بەرامبەر ئەم کاروبارە زیادە رێکنەخراونە بە ئاراسنەی گشتێکی سیاسی روبەڕویانبێنەوە. بەوتەی ژیــژەک لەوجێگەیەی کە نیولیبراڵەکان بەزمانێکی ئـازاد بەپێی جوڵەی ئـازادی کـاڵا و سەرمایەکان دەدوێـــن، پێویسنە چەپەکان بچنە ناو بیرکردنەوەوە و جیهانی کـرداری دروسـت بکەن. ژیـژەک واتـای کاڵای مارکس و واتای گوتار / بەرچاوڕونی (لویی ئالتوسێر) (مارکسیزمی بونیادگەرا Structuralism) بەیەکەوە گرێدەدات و ناوی نیشانەی نەخۆشییە کۆمەڵایەتیەکانی Social Symptom لێدەنێت. نیشانەی نەخۆشی کۆمەڵایەتی بۆ ژیژەک رێگەیەکەی بۆ شیکاری بەرفراوانی کۆمەڵناسی.

ژیـــژەک لـە لـیـنـیـنـدا بـۆ رێـگـەی بەرەنگاربونەوەی سەرمایەداری دەگەڕێت. ئـەو بەئاماژەکردنی بە دەستنوسەکانی لینین واتای کرداری شۆڕش تیۆریزە دەکات Theorized. بەپێی خوێندنەوەی ژیژەک دوبارە کردنەوەی لینین، واتە سودوەرگرتن لە سانی روداو. ژیژەک بۆ رونکردنەوەی بابەتەکە بۆ مارکس دەگەڕێتەوە کە وشەی (نەفی لە نەفی) لە کتێبی سەرمایەدا بەکاردێنێت. بەپێی خوێندنەوەی ژیژەک مـارکـس ئـاگـاداری ئـەو راستیە بـوو کە

(دیموکراسی رواڵەتی) بازاڕ و ئاڵوگۆڕی دراوێک لەم دیموکراسیەدا بەناچاری هەڵگری وەبەرهێنانە، کە هەمان دەستبەسەرداگرتنی بەهای زیادە دەبێت.

ژیژەک بە جەختکردنەوە لەسەر رۆڵی پێکهاتەی بەرەنگاریە چینایەتیەکان، ئەو بە ئامڕازێک دادەنێت بۆئەوەی بتوانین:

1. گۆڕانکاریەکان لە ناوەندی جیاوازیە چینایەتیەکاندا رونبکەینەوە.
2. ناوەڕۆکی سیاسی - دیاریکراوی روبەڕوبونەوە جۆراوجۆرەکان شیبکەینەوە و لەبارەیانەوە حوکم بدەین.

بەبڕوای ژیژەک ئێمە ئەمڕۆ پێویستیمان بە ئازایەتیەکی نوێ هەیە، بەڵام لە دەستدانی ئەو ئازایەتیە زیاتر لە هەر شتێک بەرچاو دەکەوێت. (پێویستە ریسک بکەیت و هەڵبژێریت.) وەک ئەوەی لینین پاییزی ساڵی 1917 وتی، کار لە دۆخێکی قەیراناویدا روودەدات و مرۆڤ ناچار دەکات ریسک بکات و بێ هیچ سەرنجێک دەست بەکارکردن بکات. بۆ ژیژەک ئەگەر پێنوس چەکێک بوایە، ئەوە هەمان ئەو پێنوسە بوو، کە دەقەکانی ساڵی 1917ی لینینی نەخشاند، هەروەها بەپێی خوێندنەوەی ژیژەک، چێ گیڤارا کاری شۆڕشگێڕی بە جۆرێک (کاری عاشقانە) داناوە: ڕێنمایی کاری شۆڕشێکی راستەقینە هەستی بەهێزی خۆشەویستیە.

ژیژەک پێداگری دەکات کە گەورەیی و پەیامی لینین لە ئەوەدایە، کە شۆڕشگێڕێک لە خاڵێکی تایبەتیدا پێویستە بەرپرسیارێتی کارکردن لە ئەستۆ بگرێت. لەکۆتاییدا بۆچونی لینین دوبارەکردنەوەی هەمان ئەو تێگەیشتنەیە کە (رۆزا لۆگسەمبورگ) دەیەیەک بەرلەوکاتە باسی کردبوو: ئەوانەی لە چاوەڕوانیدان، بۆئەوەی هەلومەرجی نمونەیی بۆ شۆڕش بێنەپێش، بۆ هەمیشە لەو چاوەڕوانییەدا دەمێننەوە.

ژیژەک لینین وەک ناوی سیاسی دوبارە دەکاتەوە و بنەمای بابەتەکە ئەوەیە، بەهۆی ئەو ناوە دوبارەیەوە کردەیەکی سیاسی ئەنجام بدرێت. کاتێک لە چاوپێکەوتنێکی رادیۆییدا لەبارەی پێویست بونی کۆمەڵگەیەکی رادیکاڵەوە پرسیار لە ژیژەک کرا ، لە وەڵامدا وتی: ((وەک بێ باوەڕ، رۆژ و شەو بۆی دەپاڕێمەوە.))

سەرچاوە:

http://anthropology.ir/node/20266

ژیژەک